

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ พฤติกรรมในการใช้ยาของชาวบ้าน ตำบลขุนกง อำเภอหางดง
จังหวัดเชียงใหม่ : ความรู้ ทักษะ และ การใช้ยาสามัญประจำบ้าน

ชื่อผู้เขียน

นางปัทมา อินทะวงศ์

สาขารณสุขศาสตร์มหาบัณฑิต

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระ :

รองศาสตราจารย์ ดร. จรัสพรรณ	สงวนเสริมศรี	ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รัตรี	โอกาส	กรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร. วิจิตร	ศรีสุพรรณ	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประคิม	สุจฉายา	กรรมการ
อาจารย์ วิลาวัณย์	เสนารัตน์	กรรมการ

บทคัดย่อ

ยาสามัญประจำบ้าน เป็นยาที่จำเป็นสำหรับดูแลตนเองเมื่อเจ็บป่วย ถ้าชาวบ้านรู้จัก
คุณสมบัติของยา พฤติกรรมการใช้ยาที่ไม่ถูกต้อง การใช้ยาที่เกินความจำเป็น คงไม่เกิดขึ้นกับชาว
บ้าน เนื่องจากปัจจุบันมีปัญหาการใช้ยาเกิดขึ้นมาก มีการซื้อยานอกเหนือรายการยาสามัญประจำบ้าน
โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ โดยเฉพาะในชนบท จึง เป็นหน้าที่สำคัญของเจ้าหน้าที่ที่มรสุมภาพที่จะช่วยควบคุม
ปัญหาที่เกิดขึ้น ในการควบคุมปัญหานี้ จำเป็นต้องทราบถึงพฤติกรรมการใช้ยาของชาวชนบท เพื่อให้เป็น
แนวทางในการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบข้อมูลพื้นฐานของ

ความรู้ ทักษะ และการใช้ยาสามัญประจำบ้านของชาวบ้าน อีกทั้งหาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ และการใช้ยาสามัญประจำบ้าน กลุ่มตัวอย่างคือ ชาวบ้าน ตำบลขุนคง อำเภอหางดง จังหวัด เชียงใหม่ จำนวน 114 คน เลือกจากหัวหน้าครอบครัวหรือตัวแทนอายุ 15-60 ปี หลังคาเรือนละ 1 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้อัตราส่วนร้อยละ 10 ของ จำนวนหลังคาเรือนทั้งหมด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ข้อมูลส่วนบุคคล แบบ สัมภาษณ์ความรู้ ทักษะ และการใช้ยาสามัญประจำบ้าน ภาพสียาสามัญประจำบ้านจำนวน 16 รายการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดย วิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นตรงอย่างง่าย และทดสอบค่าเอฟ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 74.6 มีความรู้เกี่ยวกับยาสามัญประจำบ้านน้อย คะแนน เฉลี่ยเท่ากับ 9.6 จากคะแนนเต็ม 19 คะแนน
2. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 50.9 มีทัศนคติต่อยาสามัญประจำบ้านในระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 25.6 จากคะแนนเต็ม 33 คะแนน
3. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 78.1 มีการใช้ยาสามัญประจำบ้านในระดับน้อย คะแนน เฉลี่ยเท่ากับ 7.4 จากคะแนนเต็ม 16 คะแนน
4. ความรู้เกี่ยวกับยาสามัญประจำบ้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการใช้ยาสามัญประจำบ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($r = .8779$)
5. ทัศนคติต่อยาสามัญประจำบ้าน มีความสัมพันธ์กับการใช้ยาสามัญประจำบ้านอย่างไม่มี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .05$ ($P = .0848$)
6. ความรู้เกี่ยวกับยาสามัญประจำบ้าน มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อยาสามัญประจำบ้าน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .05$ ($P = .1361$)

นอกจากนี้ผลการวิจัยจากแบบสัมภาษณ์ปลายเปิดพบว่า

1. กลุ่มตัวอย่างรู้จักยาสามัญประจำบ้านน้อย เพราะไม่รู้จักชื่อยา จำชื่อยาไม่ได้ จำชื่อได้แต่ คำตัน ๆ จะบอกลักษณะของยา สรรพคุณของยา แทผลการบอกชื่อยาที่ถูกต้อง

2. กลุ่มตัวอย่างรู้จักยาสามัญประจำบ้านบางรายการขององค์การเภสัชกรรมถูกต้องเพราะชื่อยาตรงตามสรรพคุณยา และลักษณะของยา และรู้จักชื่อยา วิธีใช้ยา ฤทธิ์ข้างเคียงของยา จากยาของบริษัทเอกชนถูกต้อง เพราะทราบจากการโฆษณาบ่อย
3. กลุ่มตัวอย่างใช้ยานอกเหนือรายการยาสามัญประจำบ้าน รักษาอาการเจ็บป่วยเล็กน้อยมากกว่ายาสามัญประจำบ้าน
4. กลุ่มตัวอย่างใช้ยาสามัญประจำบ้าน และยานอกเหนือรายการยาสามัญประจำบ้านในบางรายการ รักษาตนเองอย่างผิดวิธี และมีการใช้ยาเกินความจำเป็น
5. กลุ่มตัวอย่างไม่ใช้ยาสามัญประจำบ้านเพราะ เคยใช้ยารชนิดอื่นได้ผลดี เคยเห็นเพื่อนบ้านใช้ไม่ประสบผลสำเร็จ ไม่เคยชินกับชื่อยา ไม่มีบุคลากรแนะนำอย่างจริงจัง หาซื้อไม่สะดวก และรสไม่ดี

Independent Study Title Drug-use Behavior of Villagers in Tambon
Kunkhong, Hang Dong District, Chiang Mai
Province : Knowledge. Attitude and Practice
Concerning Household Medicines

Author Mrs. Patama Intawong

M.P.H.

Examining Committee :

Assoc. Prof. Dr. Jaratbhan	Sanguansermisri	Chairman
Assist. Prof. Ratreer	Opasa	Member
Assoc. Prof. Dr. Wichit	Srisuphan	Member
Assist. Prof. Dr. Prakin	Suchaxaya	Member
Instructor Wilawan	Sanaratana	Member

Abstract

Household medicines are very necessary whenever one gets sick. If people know well how and when to use them properly, over-use and misuse of drugs will not occur. Nowadays there are many problems from drug-use behavior of villagers. It is important for health officials to solve and control such problems. In order to solve the

problems, the drug-use behavior of the villagers should be studied. The purpose of this study was to survey the knowledge, attitude and practice concerning household medicines of the villagers and study the relation-ship among them. All 114 respondents were the villagers who were heads of families or representatives in Tambon Khunkhong, Hang Dong District, Chiang Mai Province. They were 15-60 years old.

Samples comprised of 10% of all households and were drawn using simple random technique. Data were collected by interviewing via structured interviewed form which included personal information knowledge, attitude and household medicine-use behavior including color pictures of household medicine.

Data were analysed and presented as frequency, percentage, average value and standard deviation. The hypothesis was also tested by the simple linear regression and F test.

The results are as follows :

1. The majority of respondents (74.6%) had little knowledge about household medicines with average marks of 9.6 from 19 marks.
2. The majority of respondents (50.9%) had medium level of attitude toward household medicines with average marks of 25.6 from 33 marks.
3. The majority of respondents (78.1%) seldom used household medicines with average marks of 7.4 from 16 marks.
4. Their knowledge about household medicines was significantly positive related to drug-use at $p < 0.001$ ($r = .8779$)

5. Attitude toward household medicines did not relate to household-use behavior at $P < .05$ ($P = .0848$)

6. Knowledge about household medicines did not relate to attitude toward household medicines at $P < .05$ ($P = .1361$)

Besides, the results of research by open ended interviewed form are as follows:

1. Respondents knew household medicines. But they could only remember the initial words of names, indications and characteristics of drugs and mentioned them instead of the correct names.

2. Some respondents knew the correct names of household medicines of the Governmental Pharmaceutical Organization, because names are the same as their indication and characteristics. Names of drugs from private enterprises were also mentioned correctly because of the advertizing.

3. Other kinds of drugs were used for minor symptoms more frequently than household medicines.

4. Improper use and over-use of household medicines and other drugs were found.

5. Some respondents did not use household medicines because they experienced better efficacy from other drugs. They learned ineffectiveness of household medicines from neighbours. They were not acquainted with drug name, they were not advised these drugs, there were no convenient places to buy them and household medicines tasted unpleasant.